

UČITELJSKI TOVARŠ.

List za šolo in dom.

Izhaja vsak mesec po celi poli. Velja za celo leto v tiskarnici in po pošti 1 gld. 50 kr. nov. dn., za pol leta 80 kr. nov. dn.

Tečaj I.

V Ljubljani 1. svečana 1861.

List 2.

Zakaj in kako naj bi se učitelj vedno izobraževal.

Starši imajo imenitno dolžnost, da morajo svoje otroke prav zrejati in skerbeti za nje, da postajajo dobri kristjani in poštene državljeni. To dolžnost jim naložujejo božje in človeške postave. Vendar nekteri niso dosti previdni in zmožni, in nekterim tudi primanjkuje potrebnega časa, da bi mogli svoje otroke ugodno zrejati. — Ker se tedaj dobro zrejanje po samih starših ne more popolno izverševati, in ker je cerkvi in državi za lepo odrejo vendar zeló mar, so vstanovili očitne šole, v katerih poterjeni učitelji mladost učé in zrejajo. Mladost se izročuje učitelju, kakor pravemu namestniku staršev, da bi jo učil in zrejal za časno in večno srečo. Gotovo je to trudapolno in častitljivo delo! Da bi pa učitelj to težko delo srečno pričeti in izpeljevati mogel, se mora poprej tudi sam v potrebnih vednostih uriti in za svoj imenitni stan pripravljati. To se godi nekoliko v pripravniških šolah ali v preparandijah. Pripravnik se tukaj soznani z mnogoverstnimi vednostmi, posebno s pglavitnimi pravili detovodstva, didaktike in metodike. S temi splošnimi vodili se potem vežejo djanske poskušnje v razlaganju pri raznih predmetih, in tako se mladi pripravnik sčasoma vpelje v poznejšo dobo — na široko šolsko polje. Ta kratki čas pa se vendar učitelj ne more toliko zbrihitati in vkoreniniti za svoj imenitni stan, da bi mogel svojo težavno službo naravnost spešno opravljati. — Pripravniška šola mu je le pglavitno osnovo načertala; — to izpeljevati ali izverševati pa mora pridni

učitelj sam. Ako kdo misli, da je že izučen, kadar stopi v svojo prvo službo, se zelo zelo moti. Sam bo kmalo vidil in spoznal, da se mora za vsako učivno uro dobro pripravljati, ako hoče, da se mu delo dobro odseda, in da ne mlati prazne slame. On dobro spoznava, da se mora vsaki dan, preden gre v šolo, prašati: Kaj in kako bom učil in razlagal svojim učencem? Kdor tega ne stori, vidi, da kmalo zaostaja, in da sam sebe in svoje učence zanemarja. Skerben učitelj si gotovo neutrudljivo prizadeva, da v svojem poklicu vedno napreduje in se v vseh rečeh izobražuje.

Šolstvo in vse šolske naprave se vedno vedno preminjajo. Ljudske šole so zdaj postale male vseučilišča, od katerih se veliko veliko tirja. Ako današnje šole primerjamo z nekdanjimi, kolikošen razloček in napredek! Šolstvo se vedno izobražuje v vsem, kar zadeva učno in pedagoškične znajdbe. Vedno nam izhajajo nove postave v šolskih zadevah, in več in več se tirja in pričakuje od šole, pa tudi po pravici; vse vednosti po svetu se neprenehoma širijo in napredujejo; tudi šolstvo ne sme tedaj zaostajati. Zatoraj, ljubi mladi učitelj! tudi ti ne bodi zadovoljin že s tem, kar si se naučil v pripravniški šoli ali pa že pozneje pri svoji službi. Tudi ti moraš s časom napredovati, in nikdar ne smeš pozabiti stare resnice, da se učnik nikoli ne izuči.

Namen in konec vsakemu človeku je, da vedno napreduje v vseh rečeh, kar zadeva njegovo telesno in dušno omiko; toliko več velja to učitelju. Znabiti pa boš, ljubi mladi učitelj! odmajeval in rekel: Zakaj pa sem se toliko učil, in bi se še vedno mógel? Ljubi tovarš! Več ko veš, bolje je, in premisli, da, če ne boš vedno nabiral, boš raztresal in ne boš mogel priti do svojega pravega namena, to je, da bi bil pravi učitelj, kakor je tvoja sveta dolžnost. Kdor si ne prizadeva, da bi vedno napredoval, se ustavlja pravični nalogi sedanjega časa, in kako se bo odgovarjal, kadar bo treba dati rajtengo od hiševanja? Ako pa se učitelj vsaki dan proti za svoj stan pripravlja in primerno izobražuje, je vsaki dan bliže idealu ali popolnemu izgledu izverstnega učitelja.

Zvest učitelj se tudi zato izobražuje, da bi ga učenci in njih starši bolj spoštovali in ljubili. Spoštovali in ljubili ga bodo pa le, ako bodo prepričani, da zasluži. — Toraj ljubi učitelj, ki si se z veselim upanjem k šoli podal, in ki razumeš,

kako imeniten je tvoj stan, nikar se nikoli ne prevzemi s kako prenapeto mislijo, temuč bodi pohleven in ponižen, in vedno misli, da še vse premalo znaš, kar ti je treba, za sé in za svojo težavno službo. Vsak pošten človek te bo toliko bolj čislal, obrajtal in ljubil, kolikor bolj si boš prizadeval, da se boš vedno izobraževal in približeval lepi podobi zvestega učenika. Brez temeljite znanosti svojega opravila ne shaja noben delavec dobro pri svojem delu. Nikjer pa šušmarija ni bolj škodljiva, kakor ravno pri otroški odreji. Učiteljeve napake v šoli še celó otroci kmalo zapazijo, in gorje takemu učitelju! Njegovo dobro ime gre po vodi, in ves njegov nauk je, kakor malopridno seme, ki nikoli veselo ne kalí in ne obrodi pravega sadu.

Mlad učitelj pa naj tudi pomisli, da gre vedno rakovo pot, ako si ne prizadeva, da bi vedno kaj več znal in vedil. Vsaka zmožnost, ktera se ne povikšuje, nazadnje celó omaga in usahne, kakor mlada presajena cvetka, ako se ji o suši po malem ne priliva.

(Dalje prihodnjič.)

T e č n o u č i l o .

Kazavni poduk.

Pri vsaki reči je začetek poglobitni del. Zato pravimo: „Z Bogom začni vsako delo, in bo dober tek imelo“. Tudi pri učenju je početek prvi in naj imenitnejši del. Početni uk je steber, na kterege se vse pozneje učenje naklada in naslanja. Velika škoda bi bila, če bi učenik pri početnem uku prerad odlašal, ter to in uno poznejšemu času pripuščal. Po taki poti bi se zapravljale zlate ure prvega uka, ktere bi se nikdar nadomestiti ne mogle. —

Otrok pride iz domače hiše v šolo, kjer se mu pervikrat odpre nov svet in drugo življenje. Vse se mu drugače vidi. Šolska izba mu je vsa ptuja, in se mu ne zdi toliko prijetna, kakor ljuba domača hiša. Kdo bi se tedaj čudil, ako se nekerim otrokom milo stori, kadar so pervikrat v šoli! — Ko bi otrok drugih otrok svoje verste tu ne vidil, bi se hitro nazaj obernal in jo pobral proti domu. Kaj pa boš storil, ljubi moj, s takim plašnim pervencom? Prijazno ga poglej, ljubeznjivo nagovori, odkazi mu pripravno mesto k primernemu sosedu, ter se sploh tako obnašaj, da otrok vidi, da ga imaš tudi ti rad, in da se ravno tako rad ž njim pečaš, kakor doma oče in mati.

Učenik mora tedaj, kolikor more, šolo približevati otrokovi domači hiši. To pa se zgodi, ako učenik ravno kaj tacega in tako govori s svojimi učenci, kar vé, da jim je že znano iz domačega življenja. Vpraša naj vsakega posebej, kako ga doma kličejo, kako je imé staršem, bratom, sestram, rojakom i. t. d. Otroci radi govoré, toda še nekako okorno in pomanjkljivo; učenik naj jim tedaj pomaga in prave besede na jezik polaga. — Pa ne le pri početku uka, temuč tudi pozneje in neprenehoma naj skerbi učenik, da se učenci vadijo misliti in svoje misli prav naznanjati, to je, lepo razumno govoriti. Nabirati si morajo v spomin vsakoverstnih stvari, da si jih morejo pred oči postavljati in pregledovati, zato, da jim pozneje mnogoverstnih misel ne manjka, kadar se jim um že bolj odpira in bistri. S tem pa naj si učenec tudi nabira in nabere bogato zalogo pravih gladkih besed, s kterimi se ta in una reč naznanja. Versta, po kateri naj bi se učenik s svojimi učenci pogovarjal ali kazavni nauk razvijal, se ne more na tanko določiti. Učenik naj se ravna tako, kakor previdi in poskuša, da bi bilo prav, in da ne zgreši prave poti. Mi se bomo ravnali po odstavkih našega slovensko-nemškega Abecednika *), — in tukaj je pri številki

I. Č l o v e k.

Snova. Duša, telo; glava, roke, noge, vrat, gerlo, tilnik; persi, rebra, herbet, pleče, trebuh, kolk; pljuča, serce, želodec, jetra, obist, čevo, drob; koža, meso, kost; žila, kri.

Glavni deli: las, čelo, senci, oči, obervi, trepavnice, vejice (mige), uho, lice, nos, nosnice, usta, ustnice, brada, čeljust, zobje (prednji, škranjki, koščniki), jezik, nebo, golt, tilnik, možgani.

Roke in noge: rama, laket (komolec), roka, persti, nohti, dlan, perst; stegno, koleno, piščal, meča, gleženj (členek, sklep), noga, peta, podplat, persti na nogah.

Zunanji počutki: vid, sluh, okus, voh, čut.

Učba. Človek je iz duše in telesa. Kar se vidi je telo; to pa, kar stori, da telo živi, da čuti, in to, kar iz njega govori, je duša. Duša je duh, in se toraj ne vidi, — je nevidljiva. Duša pa tudi ne umerje, — je neumerjoča. Telo vidimo, — je vidljivo; brez duše je mertvo, — je umerjoče. Verh te-

*) Novi, popravljeni natis „slovensko-nemškega Abecednika“ se dobi pri g. Glontini-tu v Ljubljani.

lesa je glava, ktera ima dve strani, zadnjo in sprednjo ali obraz. Z glavo lahko kimamo, ali odmajamo; na obrazu se pozna, če smo veseli ali žalostni, prijazni ali hudi. Teme ali verh in zadnji del glave je z lasmi pokrit. Roke se derže zgoraj, noge pa bolj spodaj pri životu. Na vratu je glava nasajena, kjer se giblje. V vratu je ješčnik ali goltanec, po katerem požiramo in jedi v želodec spravljamo; pa tudi dušnik je v vratu, po katerem dihamo ali sopemo. Tilnik je zádej pri vratu. Persi imamo spred, ktere so s štiri in dvajsetimi rebri ograjene. Herbet je zad, in podpira glavo. Na herbtu so pleča, kterih se rame deržé. Trebuh in kolk imamo spodaj. Pljuča so v persih, — imajo dve strani, in sapo zajemajo. Serce nam v persih bije. Želodec je v trebuhu; vanj gredo jedi po goltancu, in se v njem prekuhujejo. Jetra so na desni strani. Obisti so pod želodcom. Čeva ali drob so čudno zakrivljeni mešički, po kterih gredo prekuhane jedi. Koža pokriva ves život, in ima luknjice, skozi ktere jemlje zdravo sapo in odpravlja slabo. Meso je pod kožo. Kosti telo podpirajo, da se človek lahko po koncu derži. Žile so cevi, po kterih se razteka kri po vsem životu. Kri je rudeča in skoro gosta, in daje vsemu životu moč življenja. — Lasje so na glavi z vihri po verhu. Moški si jih strižejo; ženske pa jih pletó v kite. Starček ima sive lase. Čelo je zgoraj v obrazu. Na obeh straneh so senci. Oči so v koščenih luknjah. Obervi so pod čelom nad očmi, da jih varujejo. Trepavnice zaprejo oko, kadar mižimo ali spimo. Vejice so na robu trepavnic, in varujejo, da prah v oko ne pride. Ušesa so na obeh straneh, s kterimi slišimo. Lica so naj večí glavni del na obrazu. Nos imame, da vohamo, pa tudi, da sopemo po njem. Usta velikrat rabimo; kdaj? — Ustnice so spodaj in pri ustih. Obradek je spodnji del obraza. Moški obradek pokriva brada. Zobje tičé v čeljusti; z njimi jedi meljemo in zvečimo. Z jezikom okušamo in govorimo. Nebo je nad jezikom. Možgani so v glavi, in so polni čutnic. V možganih imamo pamet. — Ramé se pleč deržé. Na ramah lahko nosimo. V komolcu se roka vdaja. Roka je desna in leva. Persti imajo po tri členke, palec pa ima le dva. Noht pokriva zgornji konec persta. Odperta roka je dlan, stisnjena pa pest. Stegno je zgornji del noge. V kolenu se noga vdaja, kakor roka pri komolcu. Piščal in meča so v kolenu. Zádej pri nogi so gležnji in peta, spodaj podplat ali stopalo. Persti na nogah so krajši,

kakor na rokah. Pravimo jim pale, drugi, tretji, četerti od palca in mezinec.

Kako lepo je Bog skerbel za človeka, ker mu je roke in noge dal! Kako reven in nadložen bi bil človek, ko bi teh pripravnih udov ne imel! Tudi živali imajo noge, in so urne in močne; toda ne morejo tako delati, kakor človek. Človek lahko dela, kakor se mu ljubi, — ali stojé, sedé, klečé, gredé. — Bog je dal nekterim živalim podkve, da si podplatov ne prehodijo; človekove noge pa so pripravne, da lahko čevlje ali škornje obujejo in se tako varujejo po terdih tleh. Z rokami lahko človek vse dela in naredi, kar mu um pové. Živež, stanovanje, obleka, — vse pride po človekovih rokah. Roka orje, seje, žanje, kosi, kruh peče, jé. S čim poseka človek drevo, lomi kamnje, koplje in zida? S čim dela mizar mize, stole? S perstmi dela tkavec, krajač, pletarica; — s perstmi pišemo, igramo po strunah, godemo, risamo, malamo. Na dlan položimo, kar hočemo pregledovati, — z dlanmi veselo ploskamo, pa ji tudi združimo, kadar molimo. — Pet prstov imamo, katerih vseh potrebujemo, če hočemo vso roko prav rabiti. Palec je podoben kleščam, s katerimi vse primemo, kakor hočemo. Kruhek, ki ga mati otroku dajo, poprime otrok s palcom; pero, kadar pišemo, — ključ, šivanko, — vse mora palec prijeti. S perstom kazavcom kažemo, pa tudi požugamo, če je treba. Na perstih se učimo šteti. Gluhomutci se učé reči kazati in govoriti s persti. Še celó nohte večkrat potrebujemo. Kdo bi mogel kak vozal odvezati, če bi nohtov ne rabil? Kdo bi brez nohtov v šivanko vdél? — Skerbeti moramo, da bomo vse svoje ude vedno čedne in zdrave imeli, in spoznajmo, da

Ljubo zdravje je bogastvo
Čez bogastva druge vse;
Vrednost tega zna ceniti
Ta, ki ga že zgubil je.
Kaj zlato, srebro pomaga
Temu, ki bolan leži?
Premoženje pa bolniku
Še bolezen pogreni.

Hvaljen bod' nebeški oče,
Da mi zdrave ude daš!
Ljubo zdravje, in bolezní
V svoji roki ti imaš.
Skerbno bodem vedno pazil,
Da bolezní ne dobim;
Varoval bom svoje ude,
Ktereга da ne zgubim.

Vse to, kar zvemo po očeh, ušesih, z nosom, jezikom in po čutnicah vsega života, pravimo, da nam povejo naši peteri zunanji počutki. Oko vidi barve, — kaj je belo ali černo, zeleno ali modro, rudeče ali rumeno. — Uho sliši glasove; nos duha lep duh in smrad. Jezik z ustnim nébesom okuša okus, kaj je sladko ali grenko, ojestro ali kislo, pusto ali žerko. Roka

típa, in spozna, kakošne so reči, — gorke ali merzle, vlažne ali suhe, terde ali mehke, gladke ali rapove, težke ali lahke. — Kadar poleti solnce pripeka, čutimo, da je vroče. Ako po zimi v peč kurimo, čutimo, da je v stanici gorko. Poletne večera in jutra so hladne. Kadar veter vleče, ga čutimo. Po zimi čutimo mraz. Včasi človeka bolé zobje, vrat, persi, trebuh, križ, roke, noge i. t. d. Vse to moramo voljno terpeti. — Človek je najpred dete, potlej deček (fant); potem mladeneč, mlad mož; daljež mož, potem starček. Ravno tako je tudi pri ženskem spolu: deklica, deklíč; deklè, žena; stara žena, babica.

Kaj se vse s človekom godi.

Človek se rodi; ga kerstijo, péstujejo, várujejo, mu jesti dajejo, ga zrejajo, učé; on zraste, dela, skerbí, presoja, predvarja, služi, dosluži; je bolan, se ozdravi; je vesel, žalosten, se potolaži; je star, se za smert pripravlja in — umerje. Njegovi žalujejo po njem, ga spremijo na pokopališče, in ga pokopljejo. Telo zgnjije, in postane perst in prah. Duša pa gre tje, kamor si je zaslužila. —

Nekaj iz sadjoreje.

Mladi in stari les — razni popki.

Blagor učencom, kateri imajo učenika, ki je vnet za njih časno in večno srečo. Tak učenik bistri um in ogreva serce sebi izročene mladine za vse, kar ji more k večni sreči kaj pripomoči. Ali dober učenik naj si prizadeva, da bo svoje otroke tudi takih reči naučil, ktere jim pomagajo, da si ložej vsakdanjega kruha prislužijo, ter jim k časni sreči pomagajo. Kadar bodo naše kmečke šole popolnoma na slovenski podlagi stale in se na resnične potrebe ljudstva bolj ozirale, kakor do zdaj, — se bo učiteljem gotovo še mnogo reči priporočevalo, da jih bodo svojim učencom razlagali in ž njimi njih prihodnje življenje lajšali. Dozdaj je naša visoka vlada posebno dve reči priporočevala, da naj ji širijo med ljudstvom, namreč čbelarstvo in sadjorejo. Ako bode vredništvu po volji, bom véasih v „učiteljskem Tovaršu“ o sadjoreji kaj pisal.*) Pisati pa mislim

*) Vas prav lepo prosimo, slavni sadjorejec!

tako, da bojo moji spisi podučljivi za učitelja, in jih bo tudi lahko rabil, če bo hotel v šoli svojim učencem iz sadjoreje kaj razlagati.

Učitelj. Jožek! Kaj ti po zimi posebno rad ješ?

J. Jabelka.

U. Kje pa rastejo jabelka?

J. Na jablanih.

U. Kje pa raste drugo sadje, postavim; češnje, hruške, češplje?

J. Na češnjah, hruškah in češpljah.

U. Jožek! tukaj so štiri veje. Povej mi iz kakšnih dreves so.

— Zdaj jih otroci na tanko ogledujejo in razločujejo . . . .

U. Janez! poglej ti to le vejico prav na tanko, in povej mi, kaj vidiš okoli njene kože? . . . Vidiš tukaj pa spet tukaj i. t. d.

J. Nekakšne obročke ali kolenca vidim.

U. Kaj nek pomenijo ti obročki?

J. Ne vem.

U. Poslušajte, otroci, ti obročki so letnice, ktere nam kažejo, koliko je kakošno drevo ali kakošna veja v enem letu zrastle. Kolikor je lesa med dvema obročkoma, toliko je v enem letu zrastle.

U. Peter! povej mi, koliko je ta le vejica lansko leto zrastle?

P. Kolikor je od verha do prvega obročka.

U. Koliko je pa prednje leto zrastle?

P. Kolikor je od prvega obročka do družega.

U. Štej tedaj les med obročki in povej, koliko je ta veršiček star? — Otroci presojujejo starost pokazanih vej in veršičev . . . .

U. Glejte, otroci, kolikor je te le vejice lani zrastle, pravimo, da je mladi les, kolikor je je pa zrastle prednje leta, se imenuje stari les.

U. France! koliko je na tem veršiču mladega lesa?

F. Kolikor ga je od verha do prvega obročka.

U. Kako pa pravimo vsemu drugemu lesu?

F. Stari les mu pravimo.

U. Kako se ločita mladi in stari les?

F. Mladi les ima bolj gladko in svetlo kožo, kakor stari.

U. Štefan! kaj vidiš še na mladem lesu?

Št. Nekakšne bunčice vidim.

U. Ali na starem lesu niso tudi take bunčice?

Št. Tudi so.

U. Takim bunčicam pravimo popki ali bersti. — Mihec! prav

na tanko poglej popke na mladem lesu, in mi povej, ali so vsi enaki?

M. Niso vsi enaki.

U. Kakošni so tisti, ki so bolj proti koncu mladega lesa?

M. Ti so precej debeli in podolgasti.

U. Kaj misliš, Mihec, kaj bo spomladi iz takih popkov pognalo?

M. Ne vem.

U. Iz takih precej debelih in podolgastih popkov na mladem lesu bojo pognale spomladi mladike, in zato jim pravimo mladični popki.

U. Lovrenc! kakošni so pa le ti popki, kateri so na mladem lesu blizo obročka?

L. Le ti so bolj drobni in kratki.

U. Kaj bo pa iz tih spomladi pognalo?

L. Morebiti listje.

U. Pravo si zadel.

U. Kako bomo pa takim popkom rekli?

L. Listni popki.

U. Nace! kaj pa vidiš na starem lesu?

N. Vsake sorte kremplje.

U. Je li so vsi ti kremplji enako veliki?

N. Niso.

U. Kakošni so nekteri?

N. Nekteri so precej dolgi, nekteri pa še komaj iz kože gledajo.

U. Ali so na takih krempljih tudi popki?

N. Tudi so.

U. Juri! poglej, ali so vsi popki na starem lesu enaki?

J. Niso vsi enaki.

U. Kakošni so nekteri?

J. Nekteri so precej debeli in okrogli, drugi so pa bolj drobni in špičasti.

U. Kaj misliš, kaj bo pognalo spomladi iz debelih in okroglih popkov?

J. Oče so djali, da cvetje.

U. Kako se bo tedaj takim debelim popkom reklo?

J. Cvetni popki.

U. Kaj bo pa izrastlo iz drobnih in špičastih popkov, ki so na starem lesu?

J. Morebiti mladike.

U. To ne. — Tomaž! kaj pa ti misliš, da bo izrastlo?

- T. Listje.**
U. Pravo si povedal. — Jakob! koliko sort so tedaj popki?
J. Trojne sorte.
U. Kakošni?
J. Mladični, listni in cvetni.
U. Kje se dobijo mladični popki?
J. Na mladem lesu.
U. Kje pa listni?
J. Na mladem in starem lesu.
U. Kje pa cvetni?
J. Na starem lesu.
U. Anton! poglej to le češpljevo vejico na mladem lesu, in povej mi, kaj vidiš pri nekterih popkih?
A. Tukaj vidim tri popke vstric.
U. Kakošin je srednji popek?
A. Precej debel je in podolgast.
U. Kaj bo tedaj iz njega pognalo?
A. Mladika.
U. Kaj pa iz stranskih dveh, ker sta lepo okrogla?
A. Cvetje.
U. Ali se tedaj cvetni popki nahajajo le na starem lesu?
A. Pri češpljah se dobe tudi na mladem lesu.
U. Otroci! kdaj pa drevje popke za drugo leto požene?
 Nihče ne odgovori.
U. Otroci! zamerkajte si dobro, da o Kresu prednjega leta.

Lovre Pintar.

Opominek za orglavca.

Red za cerkvene pesmi v tem mescu. Za svečnico ali za praznik darovanja Gospodovega: Pri darovanji: „Štirideset dan od poroda,“ — „Vse čistosti, Marija, cvet“ (glej Potočnikove sv. pesmi.) — Med tem, ko se blagoslovljene sveče dele, se poje predpev: „Lumen ad revelationem“ i. t. d., med procesijo: „Adorna — Responsum accepit“ i. t. d., — ko procesija nazaj gre, se poje odpev: „Obtulerunt“ i. t. d. (glej v cerkvenih mašnih bukvah ta praznik.)

Za 2. predpepelnično nedeljo (Sexagesima): Pri darovanji: od matere božje ali od sv. Blaža (glej Potočnikove sv. pesmi.)

Za 3. predpepelnično nedeljo (Quinquagesima): Pri daro-

vanji: „Jezus, sin Davidov, smili se mene!“ (glej Dolinarjeve nedeljske pesmi.)

Za pepelnico: Pri darovanji: „Kristijanje, postni čas“ (glej Potočnikove sv. pesmi.)

Za 1. postno nedeljo: Pri darovanji: postna, kakor na pepelnico, ali spokorna: „Večno srečno je življenje“ (iz Potočnikovih bukvic.)

Za 2. postno in kvaterno nedeljo: Pri darovanji: „Daj mi, Jezus, da žalujem;“ — po povzdigovanji: „Ti, o Jezus, serčnomili,“ (glej Praprotnikove pesmi *) in g. Riharjeve napeve od sv. obhajila in od matere božje.)

Pri sv. križevem potu naj bi se pela stara pesem: „Oh, pridite stvari!“ (glej Potočnikove sv. pesmi.)

P o v e s t i.

Učenik mora svoje nauke v šoli tudi s tem prijetne narejati, da učencom včasi kako lično povest pové ali pesmico zapoje kot plačilo, kadar so kaj bolj pridni. Dasiravno berejo učenci v šolskih berilnih knjigah dosti povest, imajo vendar prav radi, ako se jim tudi kaj pripoveduje. Zatoraj naj učenik včasi kake primerne povesti in pesmice pojišče, in naj se jih navadi, da jih more prav razumno in gladko povedati ali zapeti. Take povesti ali pesmi pa naj bodo mične in podučivne. — Učenci tudi doma radi pripovedujejo, kar slišijo v šoli. To olikuje um in serce, in tudi jezik se s tem gladi in postaja vedno bolj gibčen. — Takih kratkih povestic in pesmic bo tedaj „učiteljski Tovarš“ tudi kaj nabiral v svojo torbo, ter jih svojim tovaršem učenikom za šolsko zabeljo podajal. — To pot nekaj

od štirih letnih časov.

„Jaz bi rad, da bi bila vedno zima“, pravi France domu pridši, ko se je dersal, kepal in igral s snegom. Oče mu dajo listek papirja, in pravijo: „Zapiši na ta listek, kar si zdaj rekel!“ France vzame papirček, in zapiše: „Jaz bi rad, da bi bila vedno zima“. Oče vtaknejo ta listek v listnico. Zima mine, pomlad pride. France gre s svojim očetom na vert. Gorek ve-

*) Tu opomnimo vse marljive pevce in pevke, da bi se ravnali po popravljenih pesmih v bukvicah: „Pesmi, cerkvene in druge“.

ter je pihljaj, nebo je bilo jasno, in solnce je prav prijetno sijalo. Po travniku je že rastle mlada trava, germovje je zelenelo, in češnja je bila vsa polna naj lepšega belega cvetja. V zraku se je vertil in pel škerjanček in cverčala lastovka; tudi kos je že žvižgal v bližnjem gojzdu. Čebele so šumele in brale med po cvetji. Na vertu so cvetele rudeče vertnice, rožmarin in vijolice, ki so močno dišale. France je bil zelo vesel, in oče so mu dovolili, da se je igral s cvetjem in s cveticami. Kadar prideta domu, pravijo oče: „Kaj ne, France, spomladi je lepo na vertu in na polji! posebno je ta čas otrokom všeč, ker lahko skačejo in si igrajo po travi. „To je res,“ pravi France, — „jaz bi rad, da bi bila vedno pomlad.“ Oče mu rečejo, naj tudi to željo zapiše na listek, ktereга spravijo. — Vesela pomlad kmali mine, in pride poletje. France hodi z očetom češnje in jagode brat in včasih tudi se kopat v bližnji potoček. Oče mu kažejo lepo žitno polje, in pravijo: „Kmal bomo želi, potem pa bo že bolj hladno, in poletje bo minulo.“ „Jaz bi rad, da bi poletje nikoli ne minulo,“ pravi France. Tudi to pravijo oče, da naj zapiše na listek, ktereга shranijo. Poletje res kmali mine, in nastopi jesen. Več ni bilo vroče, pa vendar je še bilo prav prijetno in toplo. Drevje je kimalo polno rudečih jabelk in rumenih hrušek, in na vinski terti je viselo polno zrelega grojzdja. To je še le Francetu dišalo! — Oče pravijo: „Hiteti moramo, da bomo sadje in grojzdje pri lepem vremenu domu spravili, jesen pohaja, — merzli, deževni dnevi bodo kmali prišli, in tudi sneg, ne bo dolgo, da bo padel; zimo imamo že pred pragom.“ „Jaz bi rad, da bi bila vedno jesen, in da bi nikoli ne bilo zime“, pravi France.

Oče odprejo svojo listnico, pokažejo Francetu listike papirja, rokoč: „Beri! kaj je tukaj zapisano?“ — „Jaz bi rad, da bi bila vedno zima.“ — „Kdo je to pisal?“ — „Jaz.“ — „Beri to:“ — „Jaz bi rad imel, da bi bila vedno pomlad.“ — „Kdo je to pisal?“ — „Jaz.“ — „In kaj je tukaj zapisano?“ — „Jaz bi rad, da bi poletje nikoli ne minulo.“ — „Kdo je to pisal?“ — „Tudi jaz.“ — „Povej, kaj si ravno pred želel?“ — „Da bi bila vedno jesen, in da bi nikoli zime ne bilo.“ —

„Lej, France“, pravijo oče, „zdaj si se vjel v besedi.“ France meni: „Takrat po zimi, ko sem se dersal, mi je zelo dopadlo, — potem pomladi in poletu, in zdaj jeseni.“ „Ali zdaj še tako misliš?“ ga prašajo oče. „Naka“, pravi France, „zdaj

vem, da so vsi letni časi dobri, in da je v vsakem kaj dobrega in prijetnega.“ „Tako je“, pravijo oče, „in zahvaliti moramo Boga, da je vse tako lepo vredil, da ne moremo mi ljudje zapovedovati snegu, dežju, solncu in oblakom. Prav zeló bi bilo na svetu narobe, ko bi eden hotel poletje, drugi jesen, tretji pomlad in drugi kdo pa zimo.“

Pomlad, poletje in jesen, tud' zima

Dobrot nebeških za nas dosti ima!

Čertica iz življenja

slavnega gospoda

Fr. Metelko-ta

in dve prijazne besedi slovenskim učiteljem.

Pervi list „učiteljskega Tovarša“ je naznanil žalostno novico, da je umrl slavnoznani gosp. Fr. Metelko, kateri si ji s svojo oporoko tudi pri učiteljskem stanu nepozabljiv spominek postavil. Naj zapišemo tedaj tudi v naš list nekoliko od njegovega življenja. — Gospod Fr. Metelko je bil rojen 14. julija 1789 v Škocijanu (hiš. št. 21) na Dolenskem. Poglavne in gimnazijalne šole je dokončal v Novem mestu, višje pa v Ljubljani, kjer je bil 11. septembra 1814 mašnik posvečen. Z dekretom 21. oktobra ravno tistega leta je bil poslan v Gorje na Gorenško za duhovnega pomočnika, kjer je bil do 18. aprila 1815. Od tega časa pa je bil v Ljubljani za kateheta pri stolni cerkvi; od 18. majnika 1815 do 8. oktobra ravno tistega leta je bil po smerti g. Jož. Kosa tudi podvodja v škofijskem semenišču. S cesarskim sklepom 14. febr. 1817 je bil imenovan učenik slovenskega jezika na ljubljanski liceji z 400 gold. letnega plačila in 18. marca 1817 je prisegel kot licejni profesor. Zraven tega je tri leta šolske pripravnike brez plačila učil slovenskega jezika in metodike (ukoslovja), je 1½ leta (II. pol. 1819 in I. in II. pol. 1820) tudi učil laški jezik in je pri stolni cerkvi po laško spovedoval. Od 1. januarja 1819 je bil tudi slovenski prestavljavec, kakor je bil od leta 1809 Valentin Vodnik. Je spisal preimenitno slovnico po sestavi Dobrovsky-ta z naslovom: *Lehrgebäude der slovenischen Sprache im Königreiche Illyrien und in den benachbarten Provinzen*, v Ljubljani 1825; pozneje je tudi sestavil krajšo slovnico za šolske pripravnike z imenom: *Slovenische Sprachlehre. Ein Auszug aus dem Lehrgebäude der slovenischen Sprache im Königreiche Illyrien, für Anfänger, Lehramts-Präparanden und Lehrer*

an den slovenischen Volksschulen, v Ljubljani 1830. *) Pozneje je pisal tudi še več manjših sestavkov, ktere je dajal tukajšnjemu zgodovinskemu društvu. V letu 1849, 1851 in 1854 je učil tudi brez plačila staroslovenščino, v kateri je bil do dobrega izurjen. Njegove zasluge za slovensko slovstvo so po vsem Slovenskem in tudi po slovanskem svetu široko znane. Njegova izverstna slovnica je še zdaj naj boljša šola za slovenski jezik, ktera je zbudila mnogo mnogo slovenskih pisateljev, akoravno je zavoljo novih čerk (metelčice) veliko viharjev prestatii mogla.

Zavoljo 40letne službe, zavoljo velikih zaslug za slovenski jezik in slovensko slovstvo, pa tudi zavoljo serčne vdanosti do presvetle cesarjeve hiše, so cesar po naj višjem sklepu 18. avg. 1857 gosp. Metelko-tu red zlatega križa s krono podelili, ktereга so mu c. k. deželni poglavar grof Chorinsky 10. sept. 1857 slovesno podali. —

Akoravno se je gosp. Metelko posebno le s slovenščino pečal, je vendar tudi druge slovanske narečja dobro znal, — ter je tudi govoril in se vadil v nemškem, laškem, francoskem, latinskem, gerškem in hebrejskem jeziku. Bil je ranjki priprost gospod, in potrebn je malo poznal. Zato pa ga je Bog tudi blagoslovil s precej obilnim premoženjem. Zapustil je okoli 70.000 gold., ktere pa je v svoji oporoki prav lepo razdelil, kakor je bilo njegovo radodarno serce že popred navajeno. Dal je, kakor so nam „Novice“ povedale, 500 gold. za sv. maše, 300 gold. za ljubljansko stolno cerkev, po 300 gold. za uboge bolnike vsake ljubljanske fare, po 100 gold. za bolnike v škocijanu, gornjem in doljnem Mokronogu, št. Mihaelu pri Novem mestu na Dolenskem in v Gorjah na Gorenskem; odločil je 3 štipendije po 80 gld. za uboge, pa pridne študente, 1000 gold. za štiftenge invalidov, — 1000 gold. za Alojzevišče, — 6000 gold. za 6 daril po 50 gold. na leto za 6 učiteljev ljudskih šol na kmetih, ki se lepo obnašajo in so marljivi v svojem poklicu, pa še posebno pridno obdeljujejo slovenščino in pa sadjorejo v šoli. Ako bi se utegnili kadaj v Ljubljani napraviti slovensko učiteljsko semenišče, se more za to polovica tega kapitala obrniti. 200 gold. je dal podpornici revnih gimnazijalnih učencov v Ljubljani, — 10.000 gold. za napravo ali zboljšanje farnih šol v škocijanu, št. Marjeti, gornjem in doljnem Mokronogu in pa pri sv. Trojici. Dediči vsega drugega premoženja so uboge sirote, zakonski zapuščeni otroci v Ljubljani do 15. leta, ki nimajo staršev ali pa imajo uboge starše; naj manj mora kapital za sirote znesti 10.000 gold., — če pa bi utegnil kapital znesti čez 30.000 gold., naj se to, kar je odveč,

*) Ko bi kdo to kratko pa bogato slovnico prepisal in vredil po sedanjih slov. in nem. gramatikah, bi bila gotovo še naj boljša za slov. pripravnike in učitelje.

porabi za določeni drugi namen. — 15 gold. vsako leto je zapustil šolskemu služniku ali preparandu, ki pri keršanskem nauku v nedeljski šoli rokodelske učence verdéva.

„Učiteljski Tovarš“ zapiše to lepo oporoko v svoj list, kot posebno dobro delo slavnega domoljuba, in svojim tovaršem še to le iskreno naroča:

1. Da bi vsi ljudski učitelji, kakor je želel ranjki gospod Metelko, pridno obdelovali slovenski materni jezik v šoli. Ako pa hočemo slovenščino v šolah živiti, se moramo tudi sami kaj učiti. Kdor nima, ne more dati. Marljivo se tedaj poprimimo lepega dela! — berimo radi dobre slovenske knjige in časopise; — poslušajmo, kako govore terdi Slovenci, in ne sramujmo se nikdar po slovensko govoriti, kjer koli smo pri Slovencih! Kdor se svojega maternega jezika sramuje in ne ljubi svojega naroda, ima pokazeno serce, ktero ne more do-brega sadu roditi. Sram naj ga bo le, kdor v slovenski šoli lepo slovenščino pači in pakedrá. — Učitelj naj vse svoje nauke razvija s sladko besedo materno, ki ima naj večí moč do človeškega serca. Poduk v maternem jeziku naj bo prvi in zadnji v šoli, to je, slovenski jezik naj slovenskim učencom odpira pot do vseh drugih vednost, in naj jim bo ključ do vseh drugih jezikov. Materni jezik ne sme nikoli za drugimi zaostajati, temuč naj postopa vselej pol šolskega leta naprej. Učenci naj se vadijo, da dobro slovensko govoré, berejo in da tudi znajo svoje misli dobro sestavljati in zapisovati. To vse pa se jim ne sme le s suhimi pravili v glavo vbijati, temuč učitelj mora skerbeti, da učenci z dušo delajo, — da mislijo in sami stvarijo, kakor vidijo dobre izgledé, in da se jim že zgodaj v serca vsaja ljubezen do maternega jezika, — do mile domovine in države.

2. Gosp. Metelko je tudi želel, naj se učitelji pridno pečajo s sadjorejo v šoli. — Dober učitelj uči svoje učence za vse okoliščine življenja, tedaj tudi, da bi bili enkrat pridni kmetovavci in marljivi sadjorejci. — Sadjoreja povzdiguje srečo vse dežele, in nas velikrat varuje pomanjkanja in lakote. Veselo vidimo, kako lepo se razcveta sadjoreja po nekterih krajih; toda veliko sveta je še praznega, kjer bi še lahko stalo po tisuč lepih sadnih dreves, ktere bi nam veliko veliko koristile. — Sadjoreja pa le cveté, ako se širi od roda do roda, — in zato se mora tudi že v mladinskih sercih ljubezen do nje buditi. Ako se otrokom ljubezen do sadjoreje vcepi, — so potem gotovo tudi, kadar so odrasčeni, pridni sadjorejci. Učitelj naj tedaj, če more, svoje učence tudi djansko v sadjoreji podučuje, to je, naj jim kaže, kako se peške sejejo, kako se cepi, drevje trebi i. t. d. Zraven pa naj jim tudi nasvetuje dobre vertnarske bukve, kakor je 2. natis „Krajskega vertnarja“ gosp. Pirca za slovensko mladost. — Tako naj tedaj učitelj tudi po tej strani koristi svoji domovini.

D o p i s.

Od gorenških planin konec januarja 1861. — Lepo si nas razveselil s svojim prvim listom, blagi „Tovars“. Zaderžaj in oblika lista nam pričata, da nas boš lepo veselil, in kar je še več, da nam boš tudi veliko koristil. Z veseljem pa Ti tudi naznanjam, da sem tudi od drugih strani slisal, da so zadovoljni s Tabo. Upam tedaj, da boš kmalo mogel obćnim željam vstreči, ter saj d v a k r a t vsaki mesec priromal v naše tihe domovja.

Povej nam, ljubi „Tovars“ se li dobi v Ljubljani podoba našega svetlega kneza in škofa gospoda dr. Jerneja Vidmar-ja na prodaj? — Radi bi ozaljšali našo šolo s to podobo, ter ljubim otročićem pokazali obličje milostljivega viksega duhovnega pastirja, od kterih toliko lepega slišimo. *) —

Gospod Metelko je tedaj umerl! Bog naj poverne njegovi dobri, blagi duši v svetem raji obilne dobrote, ktere je naklonil krajskim učiteljem in šolam. Lepe vsakoletne darila bodo gotovo marsikterega učenika spodbadale, da se bo malo bliže primaknil k svoji mili materi Slovenii. — Zadnje leta so res nekteri učitelji skoro preveč dremali in saj očitno vse premalo kazali, da bi jim bila ljubezen do slovenščine kaj globoko priraščena v serce. — Trdno se nadjamo, da bo prihodnje vse drugače. — Z Bogom! dragi „Tovars“.

Rodoljub Podratitovski.

*) Je še ni. Vredn.

Novice in Glasnik sta nam prinesla to le povabilo: Namenjen sem, ako se oglasi dosti naročnikov, izdati 12—15 svojih pesem, nekaj za samospev in glasovir, nekaj za čveterospev. Prosim vse prijatelje in rodoljube, da bi blagovolili v svojih krajih nabirati naročnikov in mi potem naročila vsaj do konca mesca februarja poslati pod naslovom: Martin Jenko, Jurist in Wien. Nabiravci naročnikov prejmo na 10 iztisov 1. po verhu. Cena bo 1 gld.

Martin Jenko, pravoslovec.

Imenik visokočast. in čast. g. g. naročnikov. *) 1. B. Jentl v Ljubljani. — 2. Jan. Brence, duhoven na Unci. — 3. O. Generoz Maršal, šolski vodja v Kamniku. — 4. Lovr. Sadár, učitelj v Škofjiloki. — 5. Tom. Kajdiž, kaplan v Laščah. — 6. Fr. Tavčar, kapl. v Dobrépoljah. — 7. Mart. Zarnik, uč. v Kropi. — 8. Gr. Arko, uč. v Trebnem. — 9. O. Bogomir Hlebec, gimn. uč. v Novem mestu. — 10. L. Pogačar, zgodnjik v Hrenoveah. — 11. Jan. Kuralt, fajmošter v Mengšu. — 12. Jan. Saje, uč. v Ratečah. — 13. Mat. Zarnik. — 14. O. Gratus Pfeifer, frančiškan v Kastagnavici. — 15. Jan. Ureve, nunski spovednik v Škofjiloki. — 16. Andr. Vauken, uč. v Cerkljah. — 17. Leop. Gorenc, osmošolec v Novem mestu. — 18. Gašp. Gasperlin, lokalist na Bučki. — 19. Prim. Kosec, fajm. v Lescah. — 20. Pet. Hicinger, dekan v Postojni. — 21. Ant. Mazik, uč. v Dolenji vasi. — 22. Mart. Bosteale, orglavec na Veliki loki. — 23. Dr. Leo Vončina, prof. bogosl. v Ljubljani.

(Dalje pr.)

*) Po redu, kakor so pristopili.

Listnica. Iz Kostanjevice smo dobili pismo z naročnino (1 gold. 50. kr.) — pa brez podpisa. — Nekteri g. naročniki imajo tu nekaj ostalih krajcarjev že k prihodnji naročnini zapisanih. — G. D. v G.: Nam je prav žal, da moramo reči: Ne. — G. Bl. v S. na zg. P.: Prizadjali si bomo, da bo naš časnik oziral se na šole vseh slovenskih škofij. — G. Pf. v Šm. v Prosimo!

Današnjemu listu so pridjani vradni razpisi.

Odgovorni vrednik:
Andrej Praprotnik.

Natiskar in založnik:
Jož. Rudolf Milic.

I.

K u r r e n d e

des Kapitular-Konistoriums zu Laibach vom 25. Jänner 1860 B. ¹¹⁹/₂₆

an sämtliche

Schuldistriktsaufsichten und an die k. k. Normalschul-Direktion
in Laibach.

Es ist die Wahrnehmung gemacht worden, daß in Beziehung auf Dispensen von dem zur Aufnahme in die Lehrerbildungsanstalten vorgeschriebenen Alter, dann vom Besuche der Lehrerbildungsanstalt behufs der Ablegung der Lehrbefähigungsprüfung für Volksschulen nicht überall gleichmäßig vorgegangen werde. Das hohe k. k. Ministerium für Kultus und Unterricht hat sich daher veranlaßt gefunden, mit Erlasse vom 27. Dezember 1859 Z. 19921 Nachstehendes anzuordnen:

1. Zur Aufnahme in die zweijährige Lehrerbildungsanstalt wird der Nachweis über das zurückgelegte sechzehnte Lebensjahr erfordert. Die Landesstelle hat das Recht, von diesem Normalalter in rückwärts würdigen Fällen bis zu drei Monaten zu dispensieren, bei einem größern Altersabgang ist jedesmal die Entscheidung des hohen k. k. Unterrichtsministeriums einzuholen. In die in einzelnen Kronländern zur Bildung von Unterlehrern noch bestehenden bloß einjährigen Präparandenkurse sollten zwar in der Regel nur Kandidaten zugelassen werden, welche das siebenzehnte Lebensjahr zurückgelegt haben. Nach Bedarf können jedoch in diese einjährigen Kurse auch Kandidaten mit zurückgelegtem sechzehnten Lebensjahre aufgenommen werden. Alters-Dispensen für diese Kurse sind nur bis zu drei Monaten zulässig, und, wie oben, von der k. k. Landesregierung zu erteilen. Gesuche um Dispensen eines größeren Altersabganges sind jedesmal zurückzuweisen.

2. Die Zulassung zur Ablegung der Lehrbefähigungsprüfung für Volksschulen mit Rücksicht von dem Besuche der Lehrerbildungsanstalt kann nur von dem Ministerium erteilt werden. Diese Dispens ist auch nur in Fällen bei der hohen k. k. Landesregierung zu beantragen, wo Studien, sittliches Verhalten und durch praktische Verwendung

erworbene Befähigung zum Schulunterrichte die Gewähr bieten, daß der Prüfungswerber zu einem Volksschullehrer in vorzüglichem Grade geeignet sei.

3. Ueberhaupt ist sich gegenwärtig zu halten, daß beide Arten Dispensen nur für die Dauer eines erwiesenen vorhandenen Mangels an ordnungsmäßig gebildeten Kandidaten für das Volksschullehramt zulässig sind, und sonach dahin zielende Anträge überall zu unterbleiben haben werden, wo die Lehrerbildungsanstalten einen zureichenden Lehrer-Nachwuchs liefern.

Hievon wird die Schuldistriktsaufsicht in Folge hoher k. k. Landesregierungs-Eröffnung vom 7. d. M. Zahl 252 zur eigenen Benehmungswissenschaft und zur Verständigung des dortbezirkigen Kuratlerus zu dem Ende anmit verständiget, daß vorkommenden Falls darauf reflektierende Jünglinge darüber angemessen belehrt werden können.

2.

K u r r e n d e

des Kapitular-Konfistoriums Laibach v. 14. Juni 1860 J. ³⁹³/₆₈.

Die Direktion des k. k. Blindeninstitutes in Wien hat bei Gelegenheit der Einsendung der Uebersichtstabelle über den Zustand dieses Institutes im M. J. 1859 aus Anlaß der Namhaftmachung einzelner Volksschullehrer, welche sich mit dem Unterrichte blinder Kinder befassen, bei dem hohen k. k. Unterrichts-Ministerium den Antrag gestellt, daß solche sich um den Unterricht der blinden Kinder in den Volksschulen verdient machende Schullehrer, durch Belobung oder Ertheilung von Remunerazionen auszuzeichnen wären, indem auf diese Art die Lehrer der gewöhnlichen Elementarschulen für den Unterricht der blinden Kinder gewonnen würden, und die weitere Ausbildung in den Blinden-Instituten weniger Zeit und Mühe, daher auch weniger Geld kosten würde, und mehreren blinden Kindern zu Theil werden könnte.

Das gedachte hohe Ministerium hat aus dem Anlasse mit Erlaß vom 28. Jänner d. J. 3. 383 die mit dem hohen Studienhofkommissions-Dekrete vom 7. Mai 1846 J. 3469 bekannte a. h. Entschliesung vom 28. April 1846 (Sub. Verordnung vom 22. Mai 1846 J. 12507) gemäß welcher für, im Unterrichte blinder Kinder sich auszeichnende

Lehrer Remunerazionen beantragt werden dürfen, wenn dieselben sich um die Bildung solcher Kinder dadurch Verdienste erwerben, daß sie ihnen außer den Schulstunden im Lesen und Schreiben, im Rechnen mit geschriebenen Zahlen, in Musik Unterricht erteilen, und dieselben auch allenfalls zu solchen Handarbeiten anleiten, welche ihnen als Mittel zu einem Erwerbe dienen können, mit dem Beifügen zur gehörigen Beachtung in vorkommenden Fällen in Erinnerung gebracht, daß die Anerkennung solcher Verdienste einzelner Schullehrer um den Blinden-Unterricht, die auf die Betheilung mit einer Remunerazion keinen Anspruch geben, durch die Ausfertigung von Belobungs- = Dekreten zu bewerkstelligen sei.

Hievon wird die Schuldistriktsaufsicht in Gemäßheit der hohen Landesregierungs- = Eröffnung vom 11. Februar d. J. Z. 2096 zur weiteren Verständigung des unterstehenden Lehrpersonales mit dem Beifügen anmit in die Kenntnis gesetzt, bei jedesmaligem Jahresberichte über den Zustand des dortbezirkigen Volksschulwesens auch die Wahrnehmung über den Unterricht blinder Kinder anzuzeigen, und diejenigen Schullehrer, die sich um diesen Unterricht verdient machen, zur Remunerirung oder Belobung in Antrag zu bringen.

3.

K u r r e n d e

des fürstbischöflichen Konsistoriums Laibach v. 22. Dez. 1860 B. ²⁴⁴²/₄₇₂.

Laut Eröffnung der hohen k. k. Statthalterei vom 8. d. M. Z. ¹⁸⁷³¹/₄₄₉₀ IV. wird mit Beziehung auf die hierämthliche Kurrende vom 11. Juni 1858 Z. ¹⁰²⁴/₁₆₁ der Schuldistriktsaufsicht zur eigenen Benehmungswissenschaft und zur weiteren Verständigung der dortbezirkigen Schulvorstände hiemit bekannt gegeben:

R u n d s c h r e i b e n

der k. k. k.üst. n. l. Statthalterei an sämtliche k. k. Bezirksämter in Krain und an den Stadtmagistrat in Laibach.

Mit dem Erlasse der bestandenen Landesregierung in Krain vom 20. März 1858 Z. 5242 wurden mehrere normative Bestimmungen, die Behandlung der Voranschläge und Rechnungen über die von der Schulkonkurrenz zu bestreitenden Erfordernisse der Pfarrschulen betreffend, erlassen.

Zur Vereinfachung der Geschäftsganges findet die Statthalterei unter Aufrechthaltung aller übrigen Punkte des obzitierten Regierungserlasses nachstende Modifikationen anzuordnen:

a. Die Schulerforderniß = Voranschläge und Rechnungen jener Pfarrschulen, welche einem Privatpatronate unterstehen, sind künftighin nicht mehr anher zu leiten, sondern unter Beachtung des Regierungserlasses vom 19. Oktober d. J. 3. 11290 im eigenen Wirkungskreise zu erledigen.

b. Die Schulerforderniß = Voranschläge und Rechnungen jener Pfarrschulen, welche dem Patronate des Landesfürsten oder eines öffentlichen Fonds unterstehen, sind von Seite des k. k. Bez. Amtes (Stadtmagistrates) unmittelbar an die hiesige Staatsbuchhaltung zur Prüfung zu leiten, nach deren Einlangen die Erledigung durch die Statthalterei erfolgen wird.

Triest am 8. Dezember 1860.

